

**ДО СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ
К 64.108.05 УКРАЇНСЬКОЇ ІНЖЕНЕРНО-
ПЕДАГОГІЧНОЇ АКАДЕМІЇ**

**Відгук
офіційного опонента, доктора економічних наук, доцента
Колещука Ореста Ярославовича
на дисертацію
Секірожа Ярослава Васильовича
«Інноваційне забезпечення стійкого розвитку підприємств»
на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

В умовах ринкових відносин на машинобудівних підприємствах виникає багато проблем. Визначальними серед них є зростання рівня ризиків, занадто жорсткі умови конкуренції, нестабільність податкової та політичної системи, і як наслідок, зростання тіньової економіки. Вирішення цих проблем залежить від стійкого розвитку підприємств, а зокрема від його здатності своєчасно здійснювати платежі, фінансувати як поточну діяльність, так і подальшу його стратегію управління. Аналіз фінансово-економічного стану дає змогу вчасно виявити негативні тенденції в діяльності підприємства, а також знайти та застосувати необхідні заходи щодо забезпечення належного рівня інноваційного забезпечення стійкого розвитку підприємств.

За таких умов вирішення проблеми формування інноваційного забезпечення стійкого розвитку підприємств вимагає комплексного підходу та стає актуальним і своєчасним.

Виходячи з зазначеного, в рамках загального напрямку дослідження Секірожа Я.В. вирішено важливу наукову проблему – наукове обґрунтування теоретико-методичних положень і розроблення практичних рекомендацій щодо інноваційного забезпечення стійкого розвитку підприємств.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертаційній роботі, їх достовірність і новизна

Наукові положення, висновки і результати дослідження Секірож Я.В. є обґрунтованими та достовірними. Розроблені в дисертаційній роботі підходи й отримані результати були проведені за допомогою застосованих методів теоретичного та емпіричного дослідження, а саме: узагальнення і системного аналізу – для систематизації теоретико-методичного інструментарію інноваційного забезпечення стійкого розвитку підприємств; порівняння і класифікації – для зіставлення кількісних показників стійкого розвитку машинобудівних підприємств; таксономічний метод – для розрахунку інтегральних показників оцінки стійкого розвитку машинобудівних підприємств; фінансово-економічного і статистичного аналізу – для визначення й узагальнення тенденцій у зміні рівня стійкого розвитку машинобудівних підприємств; експертних оцінок – для визначення факторів, які впливають на рівень інноваційного забезпечення стійкого розвитку машинобудівних підприємств; кореляційно-регресійного аналізу – для визначення впливу показників рівня стійкого розвитку підприємств на ступінь їх інноваційного забезпечення; кластеризації – для ідентифікації підприємств за рівнем інноваційного забезпечення їх стійкого розвитку; імітаційного моделювання – для побудови сценаріїв стійкого розвитку машинобудівних підприємств.

Обґрунтованість і достовірність проведеного дослідження підтверджується використанням інформаційної бази дослідження, яку становили законодавчі та нормативно-правові акти України, офіційна статистична й аналітична інформація Держкомстату України, дані бухгалтерської звітності машинобудівних підприємств України за 2012–2019 рр., наукові публікації вітчизняних та зарубіжних учених за напрямом дослідження, ресурси мережі Internet та інші матеріали.

У першому розділі «Теоретичні основи інноваційного забезпечення стійкого розвитку підприємств» автором визначено, що сучасний стан українських підприємств характеризується значною нестабільністю, що формується під впливом загальносвітової економічної кризи. Саме тому кожному підприємству необхідно забезпечити безперервне стійке зростання виробництва з використанням інноваційних технологій управління, що дасть змогу підвищити ефективність господарської діяльності в стратегічній перспективі. Формування інноваційного забезпечення стійкого розвитку підприємств дозволяє істотно розширити асортимент товарів і послуг, підвищити їх якість, що, в свою чергу, впливає на рівень стратегічних позицій конкурентної боротьби. Це зумовлює підвищений інтерес вчених до феномена розвитку підприємств, що породжує велику кількість наукових праць.

Удосконалено понятійний апарат дослідження, що базується на структурно-логічному взаємозв'язку таких базових дефініцій, як «інновація», «розвиток» і «стійкий розвиток», що дозволяє уточнити сутність поняття «інноваційне забезпечення стійкого розвитку підприємства» та доводить об'єктивну доцільність розуміння його як процесу ефективного продукування інноваційно-креативних рішень щодо генерації корелюючого впливу функцій управління (на кожному етапі розвитку) на перманентність процесу конвергентності інноваційних ефектів шляхом застосування реноваційних форм і методів, що, в свою чергу, дозволяє забезпечити системну результативну діяльність, розширення ринків збуту, підвищення рівня стійкості розвитку та конкурентоспроможності в стратегічних періодах функціонування підприємства.

У роботі розвинено методичний інструментарій інноваційного забезпечення стійкого розвитку підприємств. Встановлено, що у ході його аналізу й оцінювання застосовуються найрізноманітніші прийоми, методи та моделі, багатоспектральність застосування яких залежить від тактичних і стратегічних цілей аналізу. Це зумовлює доцільність та необхідність впровадження інноваційного забезпечення стійкого розвитку, оскільки сучасні

умови господарювання вимагають від вітчизняних підприємств активізації конкурентних позицій у стратегічних періодах, що сприяє підвищенню рівня їх інноваційної мобільності.

У другому розділі «Комплексне аналітичне підґрунтя оцінки стійкого розвитку машинобудівних підприємств як об'єктивна основа формування інноваційного забезпечення» запропоновано науково-практичний підхід до визначення впливу цільових параметрів ризику на рівень інноваційного забезпечення стійкого розвитку машинобудівних підприємств, що являє собою послідовність заходів, які проводить підприємство з метою мінімізації інвестицій у дебіторську заборгованість для підвищення рівня стійкого розвитку й утримування сталих позицій у стратегічних періодах функціонування. Автором визначено цільові параметри ризику стійкого розвитку машинобудівних підприємств і ступінь його впливу на вимір параметричних показників інноваційного забезпечення (процесно-інтегральне, радикально-модифікуюче, стратегічно-реактивне, адаптивно-регенеруюче, процесно-продуктивне, розвиваючо-доповнювальне, структурно-процесне, результативно-революційне).

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що ефективно оцінювання стійкого розвитку дозволяє забезпечити машинобудівні підприємства повною і достовірною системною інформацією, визначаючи потенційно-ресурсну основу його поведінкової моделі для прийняття оптимальних управлінських рішень, орієнтованих на спектральний моніторинг найважливіших цільових параметрів розвитку підприємств і його підтримку на високому рівні інноваційного забезпечення.

У третьому розділі «Удосконалення методичних засад інноваційного забезпечення стійкого розвитку машинобудівних підприємств» автором удосконалено архітектуру інноваційного забезпечення стійкого розвитку машинобудівних підприємств, що є поліфункціональною основою для розробки механізму його формування, яка складається з організованої сукупності домінантних структурних елементів інноваційного забезпечення,

що, в свою чергу, дає змогу створити за допомогою синтезу функціонально-керуючих властивостей креативно-дієву систему інноваційного забезпечення стійкого розвитку підприємств. Оскільки інноваційне забезпечення – це домінуючий елемент механізму саморегулювання підприємства і водночас конкретна форма його функціонування, інноваційне забезпечення стійкого розвитку машинобудівних підприємств відображає зв'язок між виробництвом і реалізацією продукту. Цей зв'язок є причинно-наслідковим, суттєвим, необхідним і повторюваним, тобто об'єктивним економічним законом.

В роботі удосконалено стратегію формування інноваційного забезпечення стійкого розвитку машинобудівних підприємств. Визначено, що ефективність побудованої стратегії характеризується ступенем досягнення цілей пом'якшення, локалізації або позитивного використання кризової ситуації у зіставленні з витраченими на це ресурсами. Особливістю формування стратегії є те, що через кризові умови прийняття управлінських рішень часто здійснюється в межах зниження керованості процесом діяльності машинобудівних підприємств, дефіциту часу, високої міри невизначеності тощо.

Достовірність та обґрунтованість результатів роботи також підтверджується їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Окремі положення дисертації використано при виконанні програм науково-дослідних робіт Української інженерно-педагогічної академії за темами «Аналіз внесених пропозицій щодо ризик-орієнтованого підходу до управління підприємством в умовах системної кризи» (номер державної реєстрації 0118U000901), «Управління розвитком суб'єктів господарювання на засадах інноваційної економіки» (номер державної реєстрації 0119U000326). Дисертаційне дослідження відповідає цілям Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р.

3. Наукова новизна одержаних результатів

Серед наукових результатів, які удосконалено в ході дисертаційної роботи відповідно до окреслених цілей і задач, такі:

понятійний апарат дослідження процесу інноваційного забезпечення стійкого розвитку підприємств, що, на відміну від існуючих, базується на побудові структурно-логічного взаємозв'язку та визначенні взаємообумовлюючого впливу семантичного характеру базових дефініцій дослідження, таких, як «інновація», «розвиток», «стійкий розвиток», що, в свою чергу, дозволило уточнити зміст поняття «інноваційне забезпечення стійкого розвитку підприємства»; це створює об'єктивно-логічний базис для розвинення методичних засад інноваційного забезпечення стійкого розвитку підприємств на основі консолідації узагальнених положень теорій і концепцій економіки;

класифікацію факторів впливу на рівень інноваційного забезпечення стійкого розвитку підприємств, яка, на відміну від існуючих, базується на використанні однорідних та неоднорідних груп факторів, відображаючи параметричні дані складу, критеріїв ефективності й частоти впливу, дозволяючи згрупувати фактори за різними класифікаційними ознаками з метою функціональної ідентифікації ризикового середовища підприємств за рівнями інноваційного забезпечення, що є основою для побудови альтернативних сценаріїв їх стійкого розвитку;

науково-методичний підхід до оцінки стійкого розвитку машинобудівних підприємств, що, на відміну від існуючих, ґрунтується на результатах комплексного інтегрального оцінювання складових стійкого розвитку (фінансово-економічної, управлінсько-кадрової, виробничо-господарської, інвестиційно-маркетингової) та відповідних показників аналізу, що, в свою чергу, дозволяє за допомогою шкалування інтегральних показників побудувати двовимірну матрицю станів рівня (кореляція рівня стійкості та інноваційного забезпечення) розвитку й кореляційно-регресійні

моделі кластерного розподілу результативності діяльності машинобудівних підприємств з метою окреслення параметрів їх стратегічного позиціонування;

науково-практичний підхід до визначення впливу цільових параметрів ризику на рівень інноваційного забезпечення стійкого розвитку машинобудівних підприємств, який, на відміну від існуючих, базується на використанні рефлексійної ідентифікації рівня ризику, враховуючи багатоваріантність, нелінійність цільових параметрів ризику та конвергентність інноваційних ефектів, що, в свою чергу, дозволяє визначити ваговий коефіцієнт значущості показників, який відображає параметричні дані діапазонів змін факторів-індикаторів впливу на рівень інноваційного забезпечення стійкого розвитку, що є об'єктивною основою для побудови альтернативних сценаріїв стійкого розвитку машинобудівних підприємств;

Серед наукових результатів, що набули подальшого розвитку в ході дисертаційної роботи:

концептуальні аспекти формування інноваційного забезпечення стійкого розвитку машинобудівних підприємств, що, на відміну від існуючих, ґрунтуються на цілісності та єдності комплексу взаємопов'язаних структурних елементів формування інноваційного забезпечення стійкого розвитку та, консолідуючи на системній інформаційно-аналітичній основі відповідно до інтелектуально-креативних моделей, визначають управлінські ефекти інноваційного змісту, що відображають закономірності функціонування й стійкості розвитку машинобудівних підприємств, імплементація яких сприятиме акумулюванню інноваційно-спрямованих потенційних можливостей підприємств у заданому атракторі розвитку;

архітектоніка інноваційного забезпечення стійкого розвитку машинобудівних підприємств як поліфункціональна основа розробки його механізму, яка, на відміну від існуючих, складається з організованої сукупності домінантних структурних елементів інноваційного забезпечення (процесно-інтегральних, радикально-модифікуючих, стратегічно-реактивних, адаптивно-регенеруючих, процесно-продуктивних, розвиваючо-доповнюючих,

структурно-процесних, результативно-революційних), що за допомогою синтезу функціонально-керуючих властивостей дає змогу створити систему інноваційного забезпечення стійкого розвитку підприємств, центром параметрично-критеріальної відповідальності якої є контроль та координація за процесами, методами, технологіями та структурою управління стійким розвитком машинобудівних підприємств;

стратегія формування інноваційного забезпечення стійкого розвитку машинобудівних підприємств, яка, на відміну від існуючих, включає складові управління вертикальної та горизонтальної єдності процесів стійкого розвитку, визначаючи інноваційні стратегічні інструменти досягнення генеральних цілей, стратегічні пріоритети загального розвитку й умови коригування стратегічних планів з урахуванням архітекtonіки інноваційного забезпечення, що дозволяє встановити співвідношення рівня інноваційності його складових, оптимізувати пропорції та ступінь їх використання, систематизувати конструктивні рішення відповідно до обраного вектора забезпечення стійкого розвитку.

4. Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій

За темою дисертації опубліковано 22 наукові праці, в тому числі: 1 стаття у колективній монографії; 10 статей у наукових фахових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 11 публікацій тез доповідей у збірниках за матеріалами конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 6,23 ум.-друк. арк., з яких особисто здобувачеві належить 5,87 ум.-друк. арк.

Основні результати дослідження оприлюднено на науково-практичних конференціях, зокрема: «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки» (Дніпро, 2017, 2018, 2019, 2020); «Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами» (Київ, 2019); «Фінансово-економічні механізми розвитку підприємництва:

теоретичний та практичний аспекти» (Дніпро, 2020); «Потенційні шляхи розвитку науки» (Київ, 2020); «Сучасні тенденції розвитку економіки, фінансів, обліку та права» (Полтава, 2020); «Тendenції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації» (Переяслав, 2020); «Обліково-аналітичні й статистичні методи та моделі в оподаткуванні, бізнесі, економіці» (Ірпінь, 2020); «Проблеми та перспективи розвитку підприємництва» (Харків, 2020).

5. Важливість одержаних здобувачем результатів для науки і практики

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні й методичні положення дисертації доведені до рівня конкретних пропозицій і методичних розробок стосовно інноваційного забезпечення стійкого розвитку підприємств і були враховані в діяльності Виконавчого комітету Харківської міської ради; ТОВ «АМГ-ІНВЕСТ», ТОВ «ХАРКІВТРАНСМАШПРОЕКТ», ТОВ «Сучасні проекти».

Запропоновані автором наукові положення та практичні рекомендації використовуються в Українській інженерно-педагогічній академії при підготовці фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 015.24 «Професійна освіта (Економіка)» при викладанні дисциплін «Інноваційний розвиток підприємства», «Управління ресурсами», «Конкурентоспроможність підприємств».

6. Відповідність оформлення дисертації чинним вимогам

Дисертація оформлена у відповідності з вимогами МОН України, є завершеною науково-дослідною роботою, виконана на достатньо високому науково-теоретичному рівні.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 288 сторінок машинописного тексту. Дисертація містить 64 таблиці, з них 7 займають 8 повних сторінок; 52 рисунки, з них 9 займають 9 повних сторінок; 6 додатків – на 38 сторінках; список використаних джерел з 250 найменувань – на 27 сторінках. Обсяг основного тексту дисертації становить 206 сторінок.

Автореферат викладено у науковому стилі, літературною мовою відповідно до встановлених вимог, у повній мірі відображає зміст дисертації, структуру, головні здобутки і положення дисертації.

Дисертація та автореферат відповідають вимогам, що пред'являються до кандидатських дисертацій за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Слід відзначити достатньо високий рівень теоретичних та прикладних досліджень, виконаних в роботі Секірож Я.В., але все ж таки мають місце деякі дискусійні питання. Основні з них зводяться до такого:

1. Доцільно було б в роботі також розглянути методи формалізованого представлення систем та методи активізації й інтуїції мислення, за допомогою яких можна надати якісну та кількісну оцінку стійкому розвитку підприємств (стор. 60-67).

2. У дисертації проведено аналіз існуючих підходів до управління взагалі як економічного процесу так окремих підходів та методів до управління стійким розвитком підприємств. Проте, необхідно було б більш детально охарактеризувати ці підходи та методи з точки зору практичного застосування на вітчизняних машинобудівних підприємствах (стор. 69-73).

3. У ході обґрунтування функціональних елементів забезпечення стійкого розвитку машинобудівних підприємств з точки зору фінансово-управлінського аспекту, зображених на рис. 2.22, виділено види належних фінансово-

управлінських умов для забезпечення стійкого розвитку машинобудівних підприємств, але, на нашу думку, недостатньо глибоко обґрунтовано їх особливості реалізації на стратегічному рівні інноваційного забезпечення стійкого розвитку (с. 131-133).

4. В тексті дисертації визначено, що впровадження функціонального забезпечення підвищення рівня інноваційного забезпечення стійкого розвитку підприємств дозволяє вибрати з усього різноманіття механізмів і методів досягнення поставлених цілей найбільш оптимальні, більш чітко визначити єдину концепцію розвитку машинобудівних підприємств в довгостроковій та короткостроковій перспективі. Але при цьому не зазначено логічну послідовність дій формування систему вибору визначених механізмів й методів (с. 134-140).

5. Позитивно оцінюючи розроблені автором моделі управлінських рішень для машинобудівних підприємств, що базуються на результатах методів кореляційно-регресійного аналізу, вважаємо, що їх додатково потрібно було використати для розроблення певної стратегії дій, яка би регулювала процес зміни рівня стійкого розвитку в залежності від реалізації одного із визначених груп інноваційного забезпечення (стор. 193-197);

6. При побудові сценаріїв стійкого розвитку машинобудівних підприємств, доцільніше було б більшу увагу приділити змістовній частині етапів формування та проведення визначеного виду моделювання, а також більш ґрунтовно охарактеризувати взаємозв'язок з моделями нечіткого логічного висновку (стор. 201-216).

Незважаючи на деякі дискусійні положення, які істотно не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, необхідно зробити висновок про те, що дисертація Секірож Ярослава Васильовича «Інноваційне забезпечення стійкого розвитку підприємств» є самостійною завершеною науковою роботою.

Зміст дисертаційної роботи відповідає обраній темі, забезпечує досягнення поставленої мети та задач дослідження.

Дисертаційна робота та автореферат виконані із дотриманням наукового стилю їх написання, відповідають вимогам до їх оформлення та достатньо відображають зміст отриманих дисертантом наукових результатів.

Зміст дисертаційної роботи відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Таким чином, дисертаційна робота за її змістом та оформленням відповідає вимогам п.п. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.2013 р. (зі змінами і доповненнями) рекомендована до захисту, а її автор, Секірож Я. В., заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доцент кафедри економіки підприємства та інвестицій

Національного університету «Львівська політехніка»

МОН України

доктор економічних наук, доцент
 НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
 ВІДДІЛ НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ КАДРІВ
 ПІДПИСАНО
 02071010
 2017 р.

О. Я. Колещук

О.Я. Колещук

Підпис доцента кафедри економіки підприємства та інвестицій, д.е.н., доцента Колещука О.Я. засвідчую.

Вчений секретар

Національного університету «Львівська політехніка»

МОН України,

к.т.н., доцент

Р.Б. Брилинський

Спеціалізована вчена рада К 64.108.05
 Українська інженерно-педагогічна академія
 Вх. № 106-10/03
 "13" 02 2017 р.

*вчений секретар спеціалізованої
 вченої ради К 64.108.05
 Брилинський Р.Б.*